

Pilootproject Diversiteit NetWerkt!

Symposium Docenten voor Inclusie 10/02/2023

Doel project

Hoe kan de lerarenopleiding (samen met het werkveld) EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING OPZETTEN waarin we opleiden tot inclusieve leraren, handelingsbekwaam in het omgaan met diversiteit en STERK IN BREDE BASISZORG/VERHOOGDE ZORG?

Handelingsbekwaamheid bij de **lerarenopleider** versterken in het omgaan met diversiteit

Handelingsbekwaamheid bij de **leraar** versterken in het omgaan met diversiteit

Lerarenopleidingen versterken in het opleiden van studenten tot sterke inclusieve leraren

Uitbouwen van een gepast curriculum

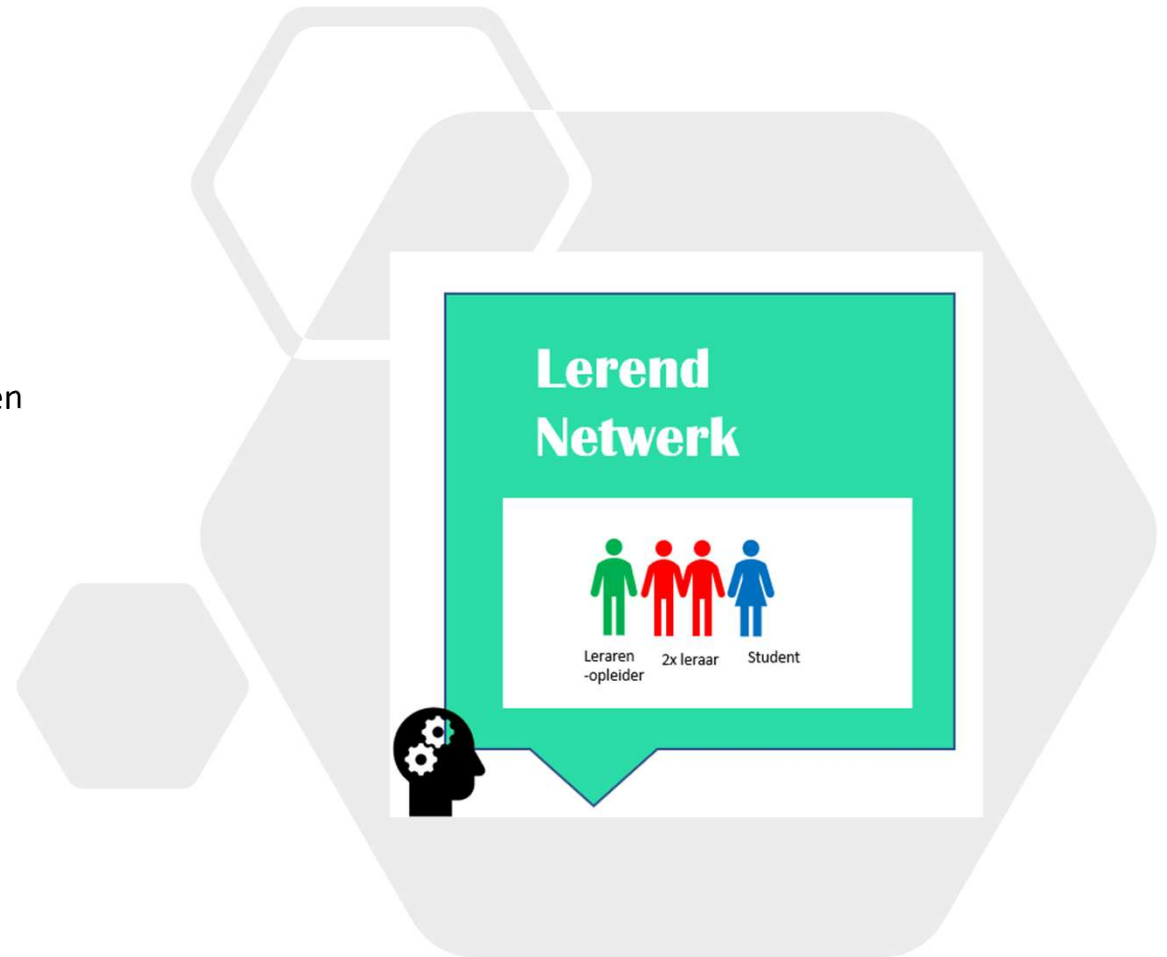
SAMEN opleiden (lerarenopleiding & werkveld zetten samen kwaliteitsvolle leeromgeving op voor toekomstige leraren)

Lerende netwerken

Centraal in dit versterkingstraject: **Lerende Netwerken**

- bestaat steeds uit leraren, lerarenopleiders en studenten
- Stelt in staat tot
 - Samenwerken
 - van samen denken naar samen doen -
 - boundary crossing -
 - ervaringsgericht en ACTIEgericht aan de slag -

Werkjaar 1

4 Coaches:

Bart Bunkens (UCLL)

Nick Ferbuyt (Odisee)

6 scholen:

Heilig-Heart College

2 Hogescholen:

UCLL

&

Odisee Hogeschool

6 LERENDE NETWERKEN

6 LERENDE NETWERKEN

Coach Bart

Lerend netwerk 1:

- Lerarenopleider UCLL

- Student UCLL

- 2 lkr School C [REDACTED]

Lerend netwerk 2:

- Lerarenopleider UCLL

- Student UCLL

- 1 lkr School ()

- 1 ZoCo School

Coach Nick

Lerend netwerk 1 (octo):

-2 Lerarenopleiders Odisee

- 2 Student Odisee

- 4 lkr School

Coach Lindsey

Lerend netwerk 1:

- Lerarenopleider UCLL

- Student UCLL

- 2 lkr School N

Lerend netwerk 2:

- Lerarenopleider UCLL

- Student UCLL

Coach Zouhra

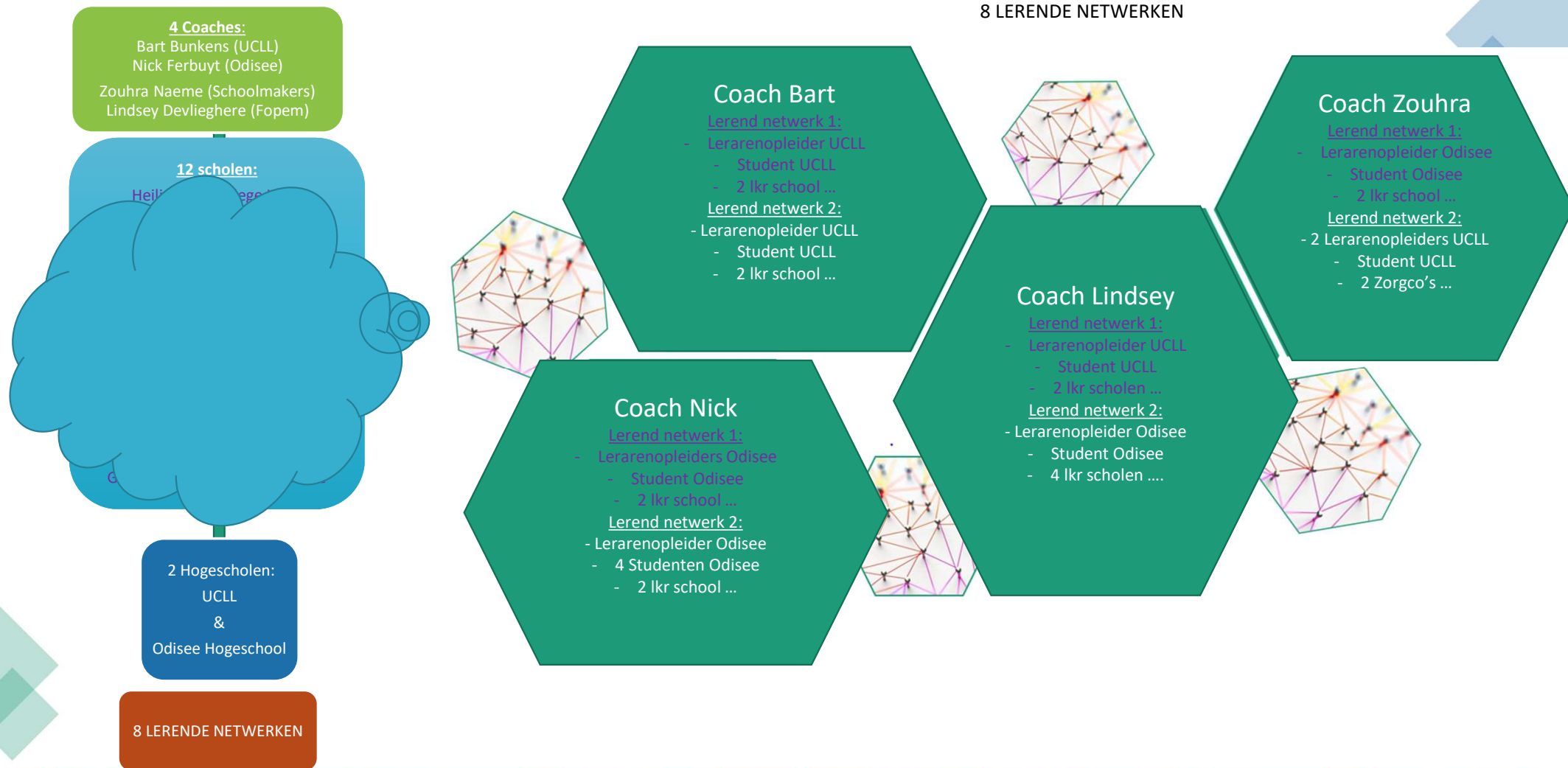
Lerend netwerk 1 :

- Lerarenopleiders Odisee

- Student Odisee

- 2 lkr School Gemeentelijke

Werkjaar 2

De coaches

4 verschillende coaches

- Project in co-creatie met verschillende partners die elk in hun rol de nodige expertise binnenbrengen.
- 4 verschillende actoren:
 - UCLL- Bart,
 - Odisee - Nick,
 - PBD FOPEM – Lindsey,
 - Schoolmakers - Zouhra

Lerend netwerk

Projectteam zelf een lerend netwerken dat voor, tijdens en na met elkaar in overleg gaat over de manier van coachen, de processturing van de lerende netwerken, enz

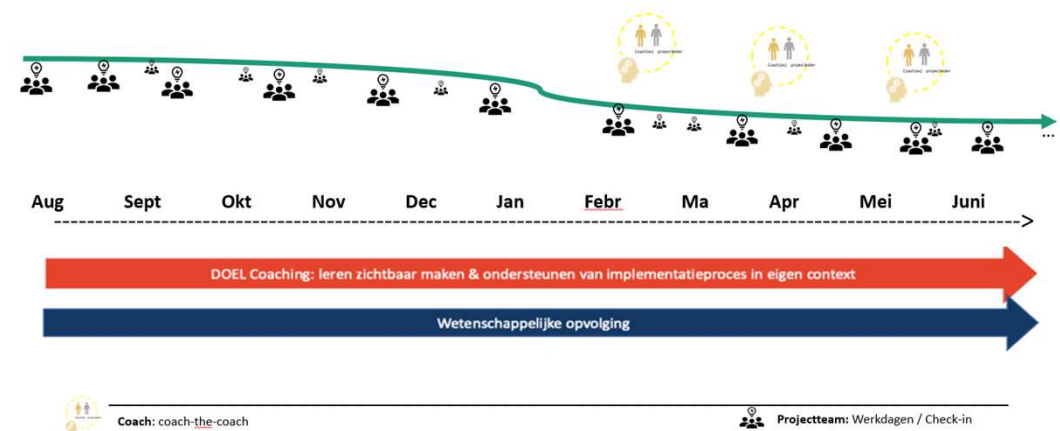
Ruimte om kwaliteit van coachen te laten groeien

- maandelijks 1 werkdag
- verschillende check-in's naar de noden van het moment.
- aantal individuele coachingsmomenten met elke individuele coach waar we nog dieper in gaan op de specifieke lerende netwerken die de coach onder zijn hoede heeft en we vanuit wetenschappelijke opvolging samen bijsturen.

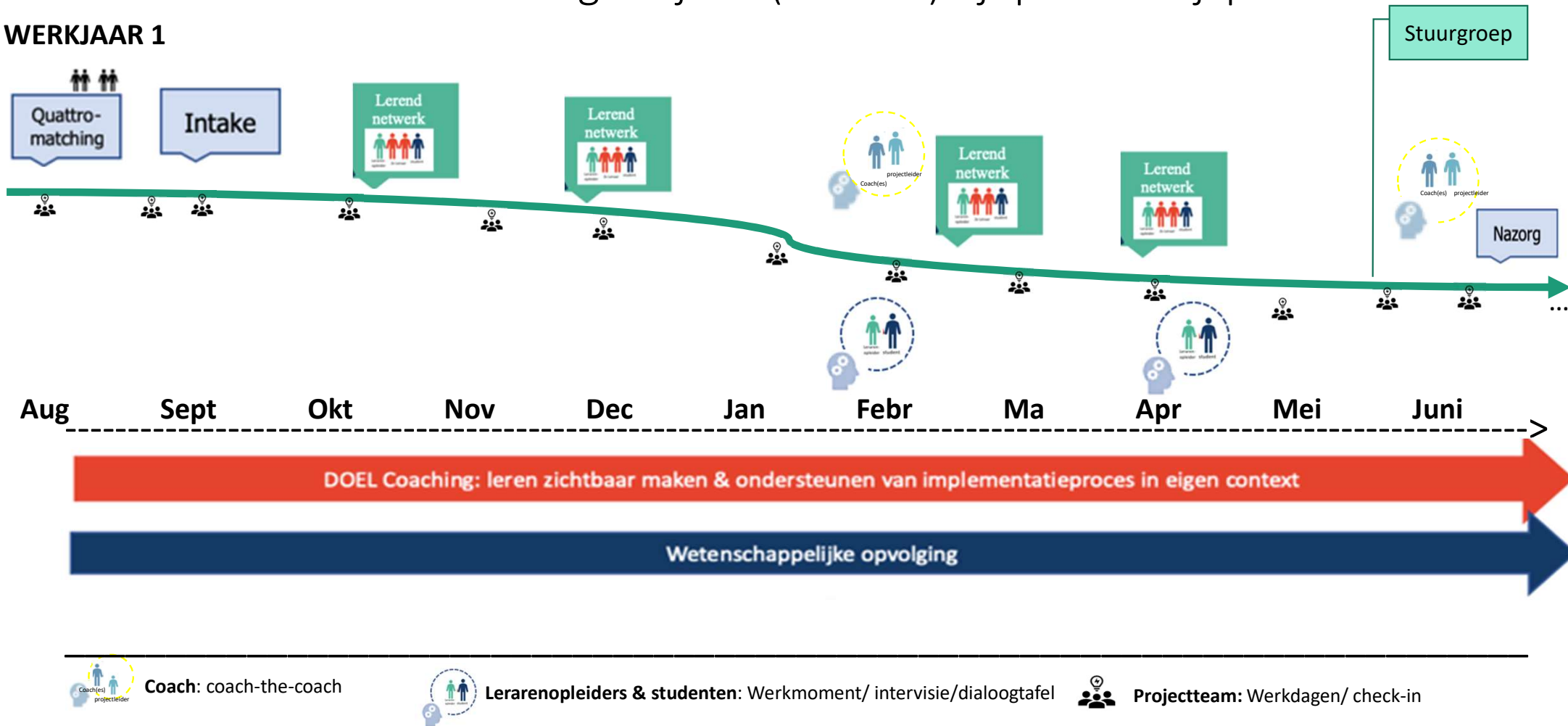
Trajecten Coaches: (Flexibel) tijdpad met ijkpunten

WERKJAAR 1

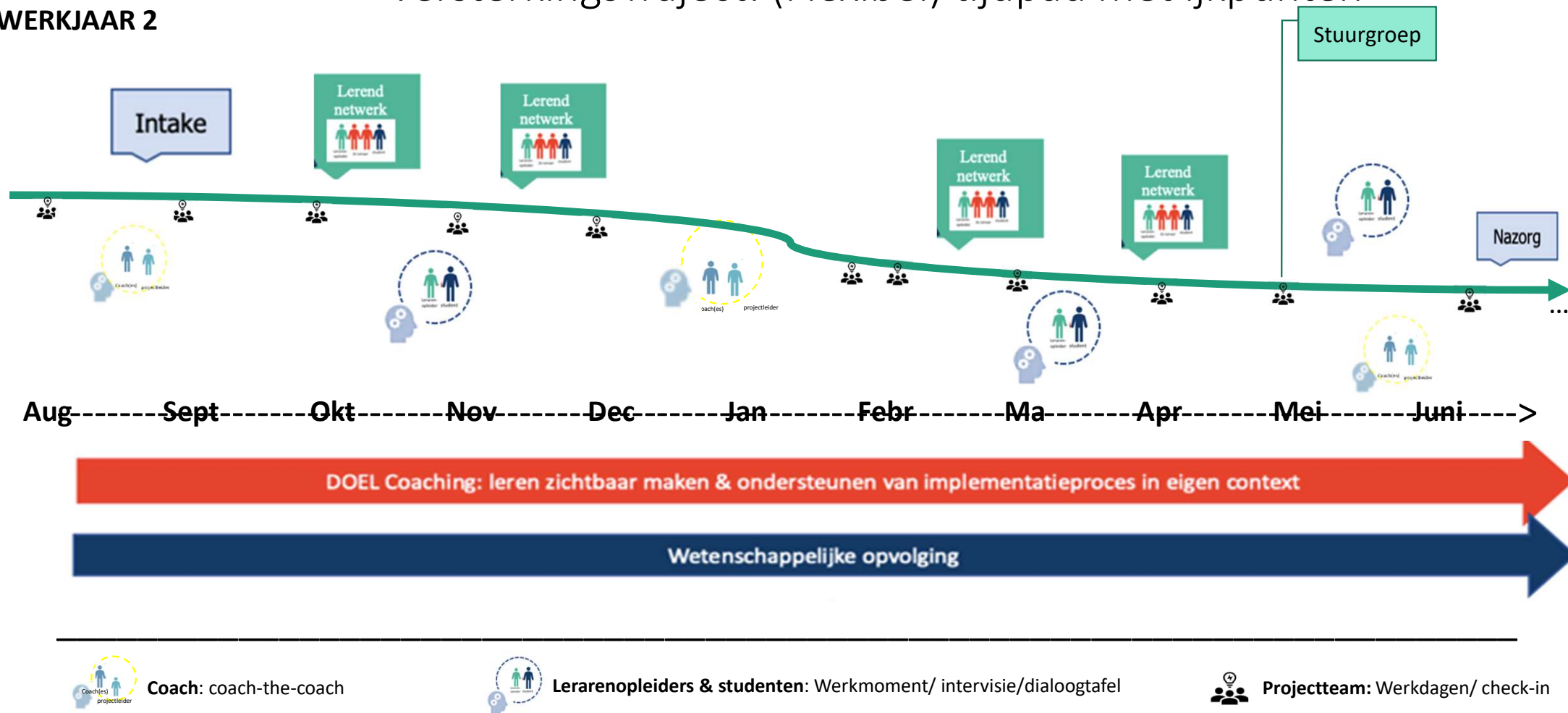
VersterkingsTraject: (Flexibel) tijdpad met ijkpunten

WERKJAAR 1

WERKJAAR 2

VersterkingsTraject: (Flexibel) tijdpad met ijkpunten

Versterkingstraject

Intake

Intake

- **Samenwerking voor inclusie en netwerk daarrond**
 - instrument 'de netwerkthermometer' (Potentialproject)
- **Brede basiszorg**
 - focusvragen bij het Algemeen Diagnostisch Protocol (ADP)/ werkjaar 2 eigen "bollenkader"
 - 5 competenties van de inclusieve leraar.
 - (een) (gezamenlijke) leervra(a)g(en) word(t)(en) geformuleerd

Lerend Netwerk

Lerende netwerken

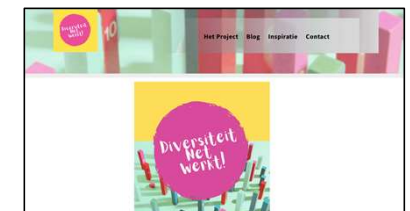
- **aan de slag** vanuit leervragen, praktijkkennis, inspiratie & inzichten boosters:
 - delen van inspirerende praktijken
 - acties formuleren die in de eigen praktijkcontext uitgevoerd worden
- **Boosters**
 - Inspiratieplatform - Website www.diversiteitnetwerk.be

Intervisie lerarenopleiders & studenten - dialoogtafels

- **Focus:** verdiepend reflecteren en acties formuleren ivm uitbouw curriculum dat de handelingsbekwaamheid in omgaan met diversiteit van toekomstige leraren versterkt.
- **Studenten:** reflectie adhv 5 competenties van de inclusieve leraar
→ gericht nagaan waar noden en uitdagingen liggen voor lerarenopleiding

www.diversiteitnetwerk.be

Nazorg

Opvolgcommissies + Ronde tafel opleidingshoofden

Samenwerking en netwerking

Teamwork makes the dream work

Potential

De netwerkthermometer

Hoe warm is jouw school in de samenwerking rond inclusie & diversiteit?

Hoe kan je het kwik nog verder doen stijgen?

STAP 1: VUL ONDERSTAANDE STELLINGEN IN.

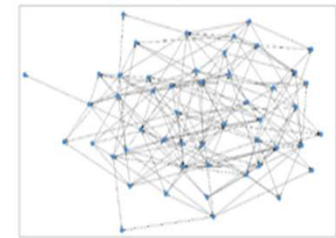
 Parameter 1: Zijn er voldoende verbindingen en werken we dus regelmatig samen rond inclusie & diversiteit?

Duid aan wat past bij jouw schoolnetwerk.

1. Binnen het schoolnetwerk werken we intens samen rond inclusie en diversiteit, met expliciete aandacht voor het verstevigen van de samenwerking tussen leerkrachten zodat zij leren van elkaar.
 - ☐ A. nooit
 - ☐ B. éénmalig
 - ☐ C. meerdere keren
 - ☐ D. frequent
2. Binnen het schoolnetwerk bespreken we hoe we tegemoet kunnen komen aan de diverse onderwijsbehoeften van alle leerlingen.
 - ☐ A. nooit
 - ☐ B. éénmalig
 - ☐ C. meerdere keren
 - ☐ D. frequent

Bron: Sannen, 2020

• Verbindingen:

• Niet-gecentraliseerd:

• Divers:

• Doelgericht:

**Diversiteit
Net
werkt!**

💡 NETWERKTHERMOMETER

- Werken aan zowel een inclusieve visie, cultuur als praktijk is groot en vraagt voortdurend werk van alle partijen. Een gerichte samenwerking binnen het **schoolnetwerk** is hierin essentieel. Om deze samenwerking tot op de klasvloer te verankeren in functie van diversiteit en inclusie zetten we de **netwerkwarmometer** in.
- Dit is een instrument dat voortkomt uit wetenschappelijk onderzoek en helpt om juf/le schoolnetwerk in beeld te brengen en samenwerking verder te verankeren. De tool helpt op korte termijn antwoorden te vinden en op lange termijn een stevig netwerk te ontwikkelen.

💡 4 KENMERKEN

Het uitbouwen van een krachtig netwerk doe je best doordacht en doelgericht. Onderzoek (Sannen, 2020) concludeerde dat een krachtig netwerk bestaat uit een aantal kenmerken:

- 1.Veel verbindingen
- 2.Weinig gecentraliseerd
- 3.Divers
- 4.Doelgericht

De netwerkthermometer ondersteunt om inzicht te krijgen in deze kenmerken en hier krachtiger op in te zetten.

* hiermee bedoelen we én de school én CLB, én pedagogisch begeleiding én ondersteuners van het ondersteuningsnetwerk (én bij uitbreiding alle mogelijke partners; begeleiders middagtoezicht, therapeuten, thuisbegeleiding, huiswerkondersteuners, leugaddicten, begeleiders internaat etc.).

 DIVERSITEIT EN INCLUSIE

We gebruiken de term diversiteit en inclusie, hiermee bedoelen we 'Een inclusieve leeromgeving is een leeromgeving diekwaliteitsvolle onderwijsmogelijkheid maakt voor alle leerlingen ongeacht beperking, etniciteit, sociale afkomst, taal, gender... Dit mogelijk maken betekent dat een schoolteam actief de noden ondersteunt zodat alle leerlingen tot leren en participeren komen op zowel cognitief, sociaal, emotioneel, motorisch en moreel vlak.'

**Diversiteit
Net
werkt!**

PARAMETER : VOLDOENDE VERBINDINGEN

- In jouw netwerk zijn er voldoende verbindingen en wordt er dus vaak samengewerkt.
- De foto hiernaast toont hoe een schoolnetwerk met veel verbindingen er kan uitzien.

ACTIES

Tijd

Formele samenwerkingsmomenten

- Maak tijd voor samenwerking en biedt mogelijkheden om elkaar te leren kennen.

- * Zorg voor formele samenwerkingsovereenkomsten, deze kan je als school structureel inplannen door bijvoorbeeld vast te leggen van leerkrachten van eenzelfde graad op eenzelfde moment vrij te roosteren. Ook tijdens een personeelsvergadering kan je tijd vrij maken om (eventueel in kleinere groepjes) samen te werken. Eén van de deelnemende scholen van het Potential professionaliseringsproject deed dit door de mededelingen en het uur informatieve voorafhand mee te geven via een nieuwsbrief. Tijdens de personeelsvergadering was er dan meer tijd om écht samen te werken.

Pedagogische
studiedagen

Maak tijdens de pedagogische studiedagen en andere momenten voldoende ruimte om iedereen te laten samenwerken.

Informe de los momentos

Ook meer informele momenten bieden kansen om elkaar te leren kennen en samen te werken! De personeelskamer is de plek bij uitstek waar leerkrachten samen komen en uitwisselen met elkaar. Is jouw personeelskamer aantrekkelijk om naartoe te komen? Daarnaast kan je bijvoorbeeld een werkbijlt of werklunch organiseren voor leerkrachten waar er uitgewisseld kan worden over succesvolle praktijken. Lanceer gesprekstarters rond de doelstellingen waar jullie rond hebben gewerkt.

Tip: Het nodigt uit tot dialoog (naar analogie met de gesprekstarters rond diversiteit en inclusie)
<http://gespreksstarters.potentialtoteach.be/>

Diversiteit
Net
werkt!

PARAMETER 2: WEINIG GECENTRALISEERD

- Decentralisatie betekent dat er voldoende **verbanden** zijn tussen alle leden van het team, de samenwerking is niet gecentraliseerd rond centrale personen (vb. zorgcoördinator).
- "Iedereen werkt een beetje met iedereen". Om het onderwijsaanbod af te stemmen op de diverse onderwijsbehoeften wordt er bijvoorbeeld **samen gewerkt** met de zorgcoördinator, ondersteuner, andere leerkracht...
- De foto hiernaast toont hoe een gedecentraliseerd schoolnetwerk er kan uitzien.

ACTIES

Op de hoogte zijn
van elkaars expertise

- * Vaak zien we dat de expertise van sommige teamleden nog niet ten volle benut wordt doordat ze niet op de hoogte zijn van elkaars expertise.
- * Tip: De talentenkaart is een leuke methode om op een efficiënte manier zicht te krijgen op de sterktes van jouw collega's.

**Gedeelde
verantwoordelijkheid**

- Probeer in te zetten op een gedeelde verantwoordelijkheid van het team voor alle leerlingen.
- Tip: als directie, zorgcoördinator, leerlingenbegeleider... vraagt dit om een coachende houding: wanneer collega's met een hulpvraag komen, probeer je die niet zelf op te lossen, maar leg je die terug bij de collega. Door coachende vragen te stellen, zet je de collega's zelf aan het denken over wat ze precies willen bereiken en hoe ze dat kunnen aanpakken.

Samen doen

- * Het kan van belang zijn om samen tot actie te komen.
- * Hoe? Samen doen om aan een focus, een actie te werken. Daarbij is het niet de bedoeling om over te nemen maar effectief samen doen vb. co-teaching, leerkracht die observeert wanneer ondersteuner/ parallel collega aan de slag is, etc. Deze achterliggende kan zorgen voor een gedeelde (klas)praktijk waar samen verantwoordelijkheid voor wordt genomen.

**Diversiteit
Net
werkt!**

- Jouw schoolnetwerk is erg divers. Er is samenwerking tussen collega's uit verschillende graden, tussen collega's die een andere visie hebben, tussen collega's uit een andere leeftijdscategorie, tussen collega's die een andere functie op school hebben en/of met schoolexterne partners zoals een ouder of CLB-medewerker.
- De foto hiernaast toont hoe een divers schoolnetwerk er kan uitzien.

deelnemen aan
verschillende
"soorten"
samenwerkings-
momenten

- Om de diversiteit in jouw schoolteam (nog) meer te benutten, kan je leerlingen laten deelnemen aan verschillende 'soorten' samenwerkingsmomenten (bijvoorbeeld samenwerkingsmomenten tussen leerkrachten van eenzelfde graad, samenwerkingsmomenten tussen leerkrachten die interesse hebben in eenzelfde thema of samenwerkingsmomenten met ouders, samenwerkingsmomenten met andere, samenwerkingsmomenten met het CLB en de psycholoog...). Op deze manier zit je samen met verschillende 'soorten' partners wat inspirerend kan zijn. Dit is ook een goede manier om ervoor te zorgen dat er verbindingen zijn tussen alle teamsleden en dat de samenwerking niet enkel beperkt is tot een aantal van de meest centrale personen, twee vliegen in één klap dus!

100

- Een eerste belangrijke stap om de samenwerking met ouders en leerlingen te versterken, is kunnen inleven in hun perspectief. In gesprek gaan met ouders en leerlingen is hierbij van belang. Ook jullie ondernomen stappen zichtbaar maken, feedback vragen, hen mee betrekken bij allerlei acties, etc.

100

- Om er voor te zorgen dat deze nieuwe ideeën en praktijken niet verloren gaan, is het belangrijk deze te borgen en verankeren in de bredere schoolwerking, door bijvoorbeeld:
 - Accenten aan te passen in de schoolvisie en het beleid,
 - Iets in te bouwen in het nascholingsplan,
 - Iemand aan te duiden als 'bewaker' of 'opvolger'.

**Diversiteit
Net
werkt!**

- * De inhoud van jullie samenwerking sluit aan bij de gewenste schoolcultuur en doelstellingen van jouw school. Jullie doelstelling om te werken naar een inclusieve klaspraktijk, is m.a.w. weerspiegeld in de inhoud van de samenwerking.
- * De foto hiernaast toont hoe een gedecentraliseerd schoolnetwerk er kan uitzien.

Op de hoogte zijn van elkaars expertise

- * Kaart bijvoorbeeld op een personeelsvergadering aan de schoolvisie niet steeds weerspiegeld is in inhoud van de samenwerking en probeer samen met het team uit te zoeken waaraan dat ligt, is de visie niet helemaal transparant en het is niet helder wat het met deze visie? Scherp indien nodig jullie visie aan en probeer ervoor te zorgen dat deze gedragen wordt door het volledige team. Enkel zo zal ook de inhoud van de samenwerking aansluiten bij de schoolvisie. Om jullie visie te verankeren maken en inwerking te houden, kan je deze bijvoorbeeld zichtbaar maken in de school a.d.h.v. tekeningen van leerlingen, jullie visie uitschrijven kan ook helpen, zo kan er makkelijk naar terug gegrepen worden. Zorg dat jullie opvattingen rond onderwijs en leren in bespreken in een professionele dialoog.

© 2004 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 255: 103–110

- Het inspirerend coachen (Clement, 2015) kan jouw school handvaten aanreiken om interacties die in strijd zijn met de gewenste schoolcultuur en schooldoelstellingen om te buigen.

100

- Om nog meer bewust handelen te bekomen kan het helpen om een interview op te zetten. Zet in op het bespreken hoe samenwerking en ondersteuning zorgen dat onderwijs toegankelijk wordt voor zoveel mogelijk leerlingen. Heb daarbij aandacht voor de aanwezigheid van diverse partners. Dit gaat reflectie en doelgericht handelen ten goede komen. Vanuit gelijkwaardigheid kan er samen geleerd worden.

Versterkingstraject

Intake

Lerend Netwerk

Leren op de leerer Student

Leren op de leerer Student

Intake

- **Samenwerking voor inclusie en netwerk daarrond**
 - instrument 'de netwerkthermometer' (Potentialproject)
- **Brede basiszorg**
 - focusvragen bij het Algemeen Diagnostisch Protocol (ADP)/ werkjaar 2 eigen "bollenkader"
 - 5 competenties van de inclusieve leraar.
 - (een) (gezamenlijke) leervra(a)g(en) word(t)(en) geformuleerd

Lerende netwerken

- **aan de slag** vanuit leervragen, praktijkkennis, inspiratie & inzichten boosters:
 - delen van inspirerende praktijken
 - acties formuleren die in de eigen praktijkcontext uitgevoerd worden
- **Boosters**
 - Inspiratieplatform - Website www.diversiteitnetwerk.be

Intervisie lerarenopleiders & studenten - dialoogtafels

- **Focus:** verdiepend reflecteren en acties formuleren ifv uitbouw curriculum dat de handelingsbekwaamheid in omgaan met diversiteit van toekomstige leraren versterkt.
- **Studenten:** reflectie adh 5 competenties van de inclusieve leraar
 - gericht nagaan waar noden en uitdagingen liggen voor lerarenopleiding

Nazorg

Opvolgcommissies + Ronde tafel opleidingshoofden

Aandacht voor brede diversiteit

www.diversiteitnetwerk.be

Brede basiszorg

*Dit gedeeld kader voor 'de krachtige leraar' is gestoeld op S. Finkelstein, U. Sharma & B. Furlonger (2021) *The inclusive practices of classroom teachers: a scoping review and thematic analysis*, *International Journal of Inclusive Education*. En afgetoetst aan o.a. 'Naar de kern: de leerlingen en hun leerkracht' Rapport van de Commissie Beter Onderwijs Oktober 2021, Kader UDL (Universeel Ontwerp), Profiel van de inclusieve leraar (European Agency for Development in Special Needs Education) en dat wat vandaag leeft rond brede basiszorg en inclusie.*

Bewerkt naar: The inclusive practices of classroom teachers: a scoping review and thematic analysis (2021 Simon Finkelstein, Umesh Sharma & Brett Furlonger)

Voorbeelden zijn geïnspireerd op het boek: All-in: inclusief lesgeven met UDL, Kennes, A. (2019).

Brede basiszorg in de klaspraktijk

Concept	Uitleg	Voorbeelden
1. Stapsgewijze en gedifferentieerde instructie 	= de manieren waarop de leerinhoud naar leerlingen wordt overgedragen	- De leerkracht activeert voorkennis bij de start van de les. - De leerkracht expliciteert bij de start van de les een duidelijk doel, zodat kinderen expliciet weten waarom je les ertoe doet (UDL -1B) - De leerkracht geeft heldere instructies en verduidelijkt belangrijke concepten in functie van de te bereiken doelen en voorziet daarbij visuele ondersteuning. (UDL – 2B) - De leerkracht toets regelmatig af of alle leerlingen de inhoud begrijpen (gerichte vraagstelling) - De leerkracht past de instructie aan aan het beeld dat hij heeft van de klas en de kinderen en differentieert van hieruit in zijn instructie en handelen op vlak van inhouden, doelen, ondersteunings-, organisatie- en begeleidingsvormen (differentiatie naar interesse (waarom), leerstatus (wat) en leerprofiel (hoe)). - De leerkracht past de instructie en bijhorende ondersteuning aan aan de moeilijkheidsgraad van de opdracht. - De leerkracht maakt gebruik van verschillende manieren en tools om leerlingen inhoudelijk actief te betrekken. - De leerkracht maakt gebruik van flexibele leerwegen en materialen (eventueel met technologische/digitale ondersteuning) om tijdens de instructie tegemoet te komen aan de leernoden van alle leerlingen in de klas. (UDL – 3D) - De leerkracht presenteert en demonstreert de leerinhouden op verschillende manieren (visueel-verbaal-concreet-abstract). - De leerkracht biedt de leerlingen de leerstof stapsgewijs aan met ruimte voor oefening na elke stap. - De leerkracht voorziet ruimte en tijd voor elke leerling om (mentaal) actief te oefenen. - De leerkracht stelt activerende en open vragen aan elke leerling - De leerkracht biedt keuzemogelijkheden in leertaken aan rekening houdend met de vooropgestelde doelen en het kind- en klasbeeld. - De leerkracht stuurt in zijn instructies de zelfsturing van de kinderen (met oog voor executieve functies bij de kinderen).

2. Organisatie van de klaspraktijk in functie van toegankelijkheid 	= de manier waarop de fysieke ruimte in het lokaal zo wordt georganiseerd dat ze toegankelijk is voor alle leerlingen. Dit in combinatie met een sterk klasmanagement voor een vlot organisatorisch verloop van de les	- De leerkracht hanteert een duidelijke lesroutine (duidelijke opstart van de dag, lesovergangen...). - De leerkracht zorgt ervoor dat de kinderen zicht hebben op de planning van de dag en week. - De leerkracht voorziet meerdere kortere oefensessies in plaats van 1 lange oefensessie: deelt inhoud op in betekenisvolle gehelen die gespreid in de tijd frequent aangeboden worden ('spacing'). - De leerkracht biedt leerlingen de kans om eigen keuzes te maken tijdens de les (UDL – 1A). - De leerkracht loopt rond in de klas zodat hij/zij zichtbaar en nabij is en ook zelf een duidelijk overzicht heeft van de klas. - De leerkracht communiceert welk gedrag hij/zij verwacht. - De leerkracht stelt vanuit een duidelijk klasbeeld op een doelgerichte manier groepjes samen (op een manier die peer learning bevordert). - De leerkracht zorgt voor een klas die toegankelijk is voor alle leerlingen met het oog op leren én verbinding: door bv. aanpassingen in de klasomgeving, klasindeling, klasopstelling, soorten opdrachten, materialen ... - De leerkracht zorgt voor gepaste organisatorische en inhoudelijke visualiseringen tijdens de les (wandplaten, foto's, filmpjes, posters...). (UDL- 2C) - De leerkracht staat bewust stil bij het al dan niet afbouwen van ondersteuning van het leerproces (materialen, opdrachten, hulpmiddelen...). - De leerkracht moedigt kinderen aan om stappenplannen te gebruiken als ze het nodig hebben (UDL – 1 E) - De leerkracht leert leerlingen strategieën aan om de leerstof beter te leren begrijpen. (UDL- 2D) - De leerkracht leert leerlingen hoe ze best een transfer maken tussen geziene leerstof en andere leerstofonderdelen. (UDL – 2 E) - De leerkracht voorziet visuele, auditieve en digitale mogelijkheden binnen de activiteiten (UDL – 2A) - De leerkracht leert leerlingen hoe ze moeten plannen en organiseren (UDL- 3 E)
---	---	--

3. Positief klasklimaat met aandacht voor exclusie en inclusie	= de manier waarop ernaar gestreefd wordt om tegemoet te komen aan de sociale, emotionele en gedragsmatige behoeften van alle leerlingen en zo een positief klasklimaat wordt gestimuleerd	- De leerkracht heeft expliciet oog voor het welbevinden van de klas en zijn kinderen. - De leerkracht zorgt dat leerlingen gemotiveerd blijven. (UDL – 2C) - De leerkracht ziet diversiteit als een meerwaarde en niet als een belemmering van het klasgebeuren. . - De leerkracht toont zich alert voor vormen van ex- en inclusie. - De leerkracht kaart problemen zoals pesten en uitsluiting aan. - De leerkracht heeft aandacht voor positief gedrag en moedigt dit aan via expliciete positieve bekrachtiging. - De leerkracht kan door impliciete positieve bekrachtiging (gerichte non-verbale interventies) inzetten op een positief klasklimaat. - De leerkracht is zich bewust van zichzelf als voorbeeldfunctie op vlak van het omgaan met ex- en inclusie. - De leerkracht zet in op positieve klasinterventies - De leerkracht zet bewust in op interventies die uitgaan van een <u>growth-mindset</u>. - De leerkracht stimuleert open communicatie met en tussen de leerlingen. - De leerkracht zet in op verbondenheid in de klas.
--	---	---

4. Opvolging leerproces en gedifferentieerd evalueren 	= de manier waarop het leerproces van leerlingen in zijn totaliteit (academisch, gedragsmatig, emotioneel, creatief, sociaal en fysiek) in beeld wordt gebracht en opgevolgd	- De leerkracht is zich bewust van de vooropgestelde doelen - De leerkracht is in staat om zijn klas en kinderen te plaatsen in de leerlijn naar de vooropgestelde doelen - De leerkracht heeft zicht op de groei en ontwikkeling van het kind en welke ontwikkeling het kind heeft doorgemaakt in functie van vooropgestelde doelen. - De leerkracht zorgt voor een systematische opvolging van de klas en de kinderen en gaat hierover in dialoog (kinderen, parallelleerkracht, ouders, ondersteuners ...). - De leerkracht kan kinderen gepaste ondersteuning (instructie, inhouden, ondersteuning, werkvormen...) bieden in functie van de doelen. - De leerkracht stelt doelen die realistisch maar voldoende uitdagend zijn waarbij welbevinden, betrokkenheid, motivatie en leerprocessen realiseren bij de kinderen voorop staan. - De leerkracht zorgt voor verschillende niveaus van uitdaging. (UDL -1F) - De leerkracht evalueert op regelmatige basis (tussentijdse evaluatie) en speelt in zijn evalueren kort op de bal. - De leerkracht hanteert evaluatie als een middel om tot leren te komen (zowel summatief als formatief). - De leerkracht maakt gebruik van verschillende beoordelingsstrategieën (formeel, informeel: schriftelijke toets, presentatie, gedrag tijdens de les...) - De leerkracht geeft duidelijke feedback en feedforward die leerlingen aan het denken zet en activeert - De leerkracht geeft leerlingen feedback terwijl ze aan het werken zijn. (UDL -3C) - De leerkracht voorziet verschillende mogelijkheden van feedback: zowel voor zelfreflectie, reflectie van jou als begeleider als de andere kinderen in de klas. (UDL - 1G) - De leerkracht zet reflectie als evaluatievaardigheid in. - De leerkracht leert leerlingen reflecteren op hun leerproces en evalueert de keuzes die ze daarin maken. (UDL - 3D) - De leerkracht betrekt de kinderen bij de evaluatie: wijze, doelen, beoordelingscategorieën... - De leerkracht differentieert in zijn wijze van evalueren (en feedback geven) in functie van de noden van en verschillen tussen de kinderen. - De leerkracht leert leerlingen dat ze de keuze hebben op welke manier ze willen tonen dat ze kennen wat ze geleerd hebben (UDL - 3B)
--	---	---

5. Verbindend samenwerken met 'alle' betrokkenen (leerlingen, collega's, hulpverleners, familie) 	= de manier waarop wordt samengewerkt met collega's, professionals en families van leerlingen	- De leerkracht werkt verbonden samen met alle betrokken partners (door bv. co-teaching, systematisch overleg, samenwerkend leren, co-creatie...) - De leerkracht neemt zelf initiatief om samen te werken met collega's - De leerkracht wisselt op regelmatige basis informatie en <i>praktijkvoorbeelden</i> uit met collega's, ondersteuners en andere professionals - De leerkracht ziet iedereen als een volwaardige partner in het gesprek over de klas en het kind om daar de klaspraktijk in functie van het leerproces op af te stemmen (complementariteit) - De leerkracht zet in op tijdige, transparante en open communicatie met de familie van leerlingen (=korte-lijns-communicatie) - De leerkracht schakelt hulp in of verwijst door wanneer nodig - De leerkracht gaat actief op zoek naar ondersteuning voor zijn eigen klaspraktijken handelen.
---	--	---

Versterkingstraject

Intake

Lerend Netwerk

Leren op leerder 2e leerjaar Student

lerende opvoeder student

Intake

- **Samenwerking voor inclusie en netwerk daarrond**
 - instrument 'de netwerkthermometer' (Potentialproject)
- **Brede basiszorg**
 - focusvragen bij het Algemeen Diagnostisch Protocol (ADP)/ werkjaar 2 eigen "bollenkader"
 - 5 competenties van de inclusieve leraar.
 - (een) (gezamenlijke) leervra(a)g(en) word(t)(en) geformuleerd

Lerende netwerken

- **aan de slag** vanuit leervragen, praktijkkennis, inspiratie & inzichten boosters:
 - delen van inspirerende praktijken
 - acties formuleren die in de eigen praktijkcontext uitgevoerd worden
- **Boosters**
 - Inspiratieplatform - Website www.diversiteitnetwerk.be

Intervisie lerarenopleiders & studenten - dialoogtafels

- **Focus:** verdiepend reflecteren en acties formuleren ifv uitbouw curriculum dat de handelingsbekwaamheid in omgaan met diversiteit van toekomstige leraren versterkt.
- **Studenten:** reflectie adh 5 competenties van de inclusieve leraar
 - gericht nagaan waar noden en uitdagingen liggen voor lerarenopleiding

Nazorg

Opvolgcommissies + Ronde tafel opleidingshoofden

Aandacht voor brede diversiteit

www.diversiteitnetwerk.be

Trajecten onder de loep

Lerend netwerk – Coach Bart

Leerkracht, zorgco, student en lerarenopleider

Inhoudelijk

- Intake
- Uitgangsvraag:

Wat kunnen we doen om nog meer te weten te komen van de kinderen, van hun thuissituatie, hoe betrekken we anderen (niet alleen STC, niet alleen parallel, ouders) daarbij... en waar trekken we grens in ons brede basiszorg verhaal, waar is de grens in het leerkracht-zijn?

Kijk op de Kinderen
Initiatief van de Kijk op de Kinderen groep

Sessies: inhoudelijk

Lerend netwerk 1

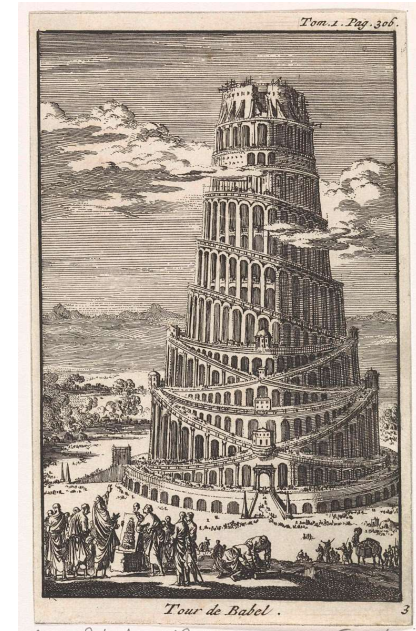
- Prodiagnostiek fase 0
- Verfijning en verdieping zorgvraag
 - Wat is diversiteit?
 - Hoe breed beeldvormen (thuis, leertechnische, socio-emotionele...) en in welk netwerk?
 - Hoe handelen vanuit dat beeld in bv. vraagstelling, toetsen...
 - Hoe verhoudt een leerkracht zich best tot die diversiteit (wat mag je wel/niet verwachten?)?
 - Wat is de taak van de leerkracht en wat niet?
 - Hoe bereiden we studenten voor op die taak?

Sessies: inhoudelijk

Lerend netwerk 2&3

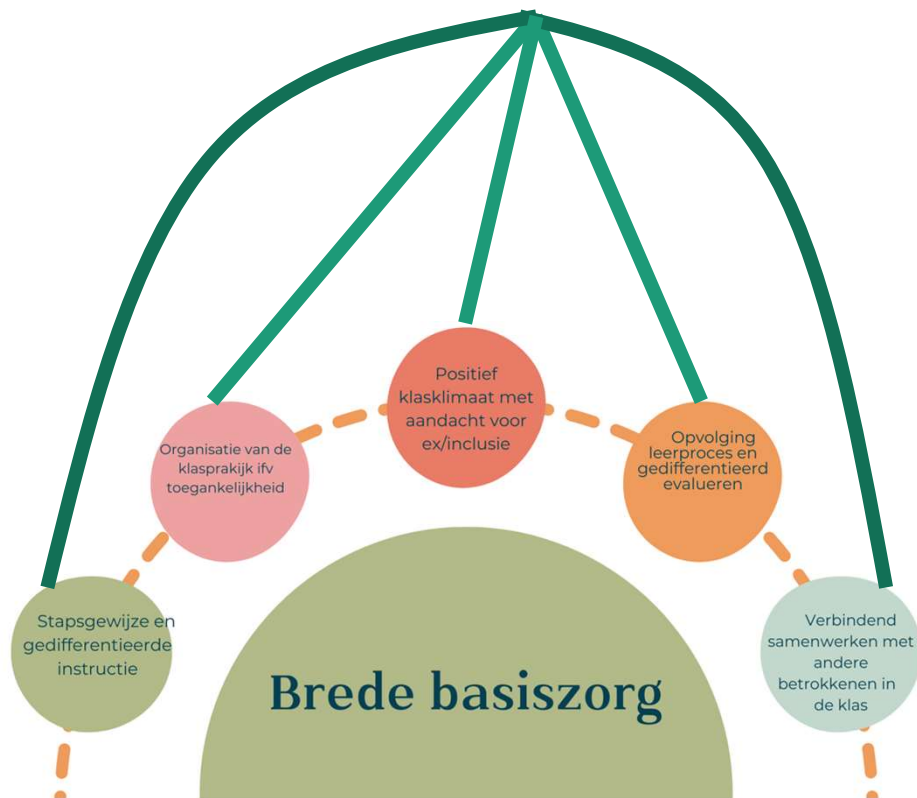
- Verdieping zorgbeleid [REDACTED] & UCLL
- Wat is nice/need to know
 - Het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen.
 - Routines die geldend zijn in de klas.
 - Uitdagingen die nodig zijn voor (bepaalde) kinderen en de betekenis van leerlijnen hierbinnen.
 - De thuissituatie van de kinderen in functie van hun welbevinden
 - Labels van bepaalde kinderen.
- Spreken we dezelfde taal?

Lerend netwerk 4 &5 &6 & ...

LEERVRAAG:

Hoe kunnen 'routines' een rol spelen in het bekomen van brede basiszorg.

Link naar kader brede basiszorg 	Focus: Organisatie klasorganisatie ifv toegankelijkheid Startpunt is bol klasorganisatie maar staat in verbinding met andere bollen. Zelfsturing ontwikkelen daarvoor is er duidelijkheid nodig – positief klasklimaat, voorspelbaarheid – veiligheid Verbindend samenwerken is nog moeilijk – we denken momenteel na hoe deze vorm kan krijgen. Verbindend samenwerken tussen leerkrachten over de jaren heen, maar ook realistisch blijven binnen het project. Het is gericht op samenwerking binnen de klas. Samenwerking met leerlingen is daarbij een belangrijke. Leerlingen mee eigenaar maken van het traject, meebetrekken. Een emancipatorisch aanpak voorzien.
Wat is de rol van de leerkracht?	Routines duidelijk en doordacht uitzetten en in de vingers krijgen. In het traject een brainstorm geweest vanuit Bart, Meester Geert in verbinding brengen met docent Mieke. Zij zou rol kunnen zijn, voordoen, op deze manier wordt meester Geert versterkt.
Kracht	Routines De breedheid laten zien van routines: van verwelkoming, instructie, etc. De meerwaarde voor de lerarenopleiding – denken in leerlijnen. Leertrajecten van kinderen. Ik heb een beeld van mijn kinderen, wie is dit kind, waar staat dit kind en welke ondersteuning heeft dit kind nodig.
Concepten	Ervaringsgerichte visie – welbevinden en betrokkenheid Bollenkader – routines in functie van toegankelijkheid. Dit goed voor ogen houden. Wijze lessen – Surma – spacingeffect daar aandacht voor hebben Goede linken tussen theorie en praktijk, bewuste kaders die uit de lerarenopleiding
Materialisatie	Kennisclips Modelleren, imiteren en dan pas ... Het moet nog vertaald worden in Geert zijn klas op de verschillende momenten (verwelkoming, instructie, etc.) Top zou zijn om het nog over de jaren heen te introduceren maar dat gaat te ambitieus zijn. We focussen ons op klas Meester zijn beleving ook voldoende in kaart brengen hoe is hij gegroeid kan voor studenten ook waardevol zijn;
Wat is er voor nodig?	Het krachtig visualiseren van routines vb. overzichtsbord zijn, een opvolgbord, etc. Opvolgsystemen voor leerlingen is prioritair. We kunnen een aantal dingen installeren maar gaande weg gaat het nog organische groeien.

Diversiteit
Het
werkt!

Dagroutines

in functie van brede basiszorg.

Verwelkomingsfase

Reflectiefase
(eventueel)

Instructiefase

Verwerkingsfase

Verwerkingsfase:
uitdagingsfase

Reflectie- en
afsluitingsfase

Diversiteit
Het
werkt!

VERWELKOMING

DAGROUTINES

VERWELKOMINGFASE

- Het is belangrijk om iedere dag je kinderen voldoende welkom te heten. Het is verzetsprekend dat vriendelijkheid en helpend gedrag van de leerkracht datzelfde gedrag uitlokt bij de kinderen. Deze manier van omgaan met de kinderen zorgt automatisch voor een positieve sfeer in de klas. Het is net deze positieve sfeer die de basis vormt voor het leren en ontwikkeling van de kinderen.
- Voor het creëren van een 'positieve leerkracht' is het belangrijk dat kinderen in verbinding staan met zichzelf en met anderen en dat zij zich gezien en gehoord voelen.
- Elke dag starten de leerlingen met een kringgesprek waarin een check-in plaatsvindt. Deze is daarom van groot belang. De kinderen krijgen tijdens dit verwelkomingsmoment de kans om elkaar 'te zien' en om 'gezien' te worden.
- Daarnaast is er tijdens dit moment ook ruimte voor de praktische en organisatorische aspecten van het verdere verloop van de dag. Dit zorgt voor een duidelijke voorspelbaarheid van de werkdag en het dag/weekverloop en stimuleert de zelfsturing bij de kinderen.

WAAROVER GAAT HET?

In het kader van brede basiszorg is de verwelkomingsfase een belangrijk moment om 'in te checken' en om te peilen naar het welbevinden bij de kinderen. Daarnaast wordt dit moment ook best ingezet om het praktische en organisatorische verloop van de dag verder vorm te geven. Enkele mogelijke punten die tijdens de verwelcoming aan bod kunnen komen zijn:

- Op maandag: Iedereen vertelt over het afgelopen weekend en deelt iets met de groep.
- Op de overige dagen: Belevingen van enkele leerlingen worden gedeeld.
- Indeling van de dag wordt door de leerkracht meegegeven.
- Agendamoment: belangrijke items komen aan bod en worden besproken - de kinderen krijgen tijd om hun dag (en/of week) planning in te vullen of samen met de leerkracht vorm te geven (= zorgen voor voorspelbaarheid bij de kinderen in functie van de zelfsturing).
- Concrete afspraken met betrekking tot de school worden samen overlopen.
- Dag- en weekhouden worden getoond binnen een leerlijn.
- Planning van de leerkracht en van de kinderen wordt (eventueel) afgestemd naar de deadlines toe.
- ...

Verwelkomingsfase 1ste graad

Algemene leerplandoelen

IKid1	Basisvertrouwen ontwikkelen • 5-12j Initiatief nemen om anderen te leren kennen • 5-12j Ervaren hoe anderen hen helpen om met moeilijke momenten om te gaan - ervaren hoe anderen hen vertrouwen/op hen betrouwen • 5-12j In vertrouwen nieuwe situaties tegemoet treden
IKid2	Een positief, realistisch zelfbeeld opbouwen • 5-12j Zich een genuanceerd beeld vormen van de eigen persoonlijke sterkte, mogelijkheden en kenmerken • 5-12j Beseffen hoe mensen verschillen in hun talenten, hun mogelijkheden en beperkingen - beseffen waarin men verschilt van en gelijkt op anderen • 5-12j Ervaren welke factoren een invloed hebben op het zelfbeeld - ontdekken dat zelfwaardegevoel niet afhankelijk hoeft te zijn van de waardering van anderen
IKid3	Zichzelf worden in verbondenheid met anderen • 6-12j Ervaren hoe elk lid van de groep mee de dynamiek van de groep bepaalt - de eigen plaats en waarde binnen de groep ervaren - ervaren hoe de identiteit van de groep(en) waartoe men behoort mee de eigen identiteit bepaalt • 6-12j Beleven hoe men in verbondenheid met een gemeenschap een overstijgende dimensie van het leven op het spoor kan komen
SEgb1	Gevoelens en behoeften bij zichzelf en anderen beleven, aanvaarden, herkennen en in taal uitdrukken • 6-12j Nuances van de vier basisgevoelens bij zichzelf en anderen waarnemen en benoemen - bewust omgaan met gevoelens en behoeften en deze voor anderen begrijpelijk uiten - in een niet conflict-geladen situatie eigen indrukken, gevoelens, verlangens en waarderingen spontaan uitdrukken • 6-12j Nadenken over de oorzaak van die gevoelens - gedragsuitingen van zichzelf en anderen verbinden met gevoelens - concreet beschrijven wat men bij zichzelf en anderen waarneemt - zich bewust zijn van ervaringen waarbij meerdere gevoelens en behoeften in het geding zijn - kunnen omgaan met wisselende stemmingen van zichzelf en anderen • 6-12j Met voorbeelden uit de eigen leefwereld illustreren dat gedrag en gevoelens <u>situatiegebonden</u> zijn
IVzv2	Op een efficiënte manier informatie en leerervaringen opnemen, verwerken, weergeven (delen) en deze onthouden en inzetten bij nieuwe ervaringen en in complexere situaties • 5-12j Zich met hulp bewust worden van wat men nodig heeft om te leren - inzicht hebben in de eigen leerprocessen
MEmw1	Media enthousiast en positief aanwenden

Diversiteit
Het
werkt!

Dagroutines

in functie van brede basiszorg.

Verwelkomingsfase

Reflectiefase
(eventueel)

Instructiefase

Verwerkingsfase

Verwerkingsfase:
uitdagingsfase

Reflectie- en
afsluitingsfase

Diversiteit
Het
werkt!

VERWELKOMING

DAGROUTINES

VERWELKOMINGFASE

- Het is belangrijk om iedere dag je kinderen voldoende welkom te heten. Het is verzetsprekend dat vriendelijkheid en helpend gedrag van de leerkracht datzelfde gedrag uitlokt bij de kinderen. Deze manier van omgaan met de kinderen zorgt automatisch voor een positieve sfeer in de klas. Het is net deze positieve sfeer die de basis vormt voor het leren en ontkieteling van de kinderen.
- Voor het creëren van een 'positieve leerkracht' is het belangrijk dat kinderen in verbinding staan met zichzelf en met anderen en dat zij zich gezien en gehoord voelen.
- Elke dag starten de leerlingen met een kringgesprek waarin een check-in plaatsvindt. Deze is daarom van groot belang. De kinderen krijgen tijdens dit verwelkomingsmoment de kans om elkaar 'te zien' en om 'gezien' te worden.
- Daarnaast is er tijdens dit moment ook ruimte voor de praktische en organisatorische aspecten van het verdere verloop van de dag. Dit zorgt voor een duidelijke voorspelbaarheid van de werkdag en het dag/weekverloop en stimuleert de zelfsturing bij de kinderen.

WAAROVER GAAT HET?

In het kader van brede basiszorg is de verwelkomingsfase een belangrijk moment om 'in te checken' en om te peilen naar het welbevinden bij de kinderen. Daarnaast wordt dit moment ook best ingezet om het praktische en organisatorische verloop van de dag verder vorm te geven. Enkele mogelijke punten die tijdens de verwelcoming aan bod kunnen komen zijn:

- Op maandag: Iedereen vertelt over het afgelopen weekend en deelt iets met de groep.
- Op de overige dagen: Belevingen van enkele leerlingen worden gedeeld.
- Indeling van de dag wordt door de leerkracht meegegeven.
- Agendament: belangrijke items komen aan bod en worden besproken - de kinderen krijgen tijd om hun dag (en/of week) planning in te vullen of samen met de leerkracht vorm te geven (= zorgen voor voorspelbaarheid bij de kinderen in functie van de zelfsturing).
- Concrete afspraken met betrekking tot de school worden samen overlopen.
- Dag- en weekhouden worden getoond binnen een leerlijn.
- Planning van de leerkracht en van de kinderen wordt (eventueel) afgestemd naar de deadlines toe.
- ...

- 6-12j Interesse tonen voor (nieuwe) media en hun mogelijkheden en deze mogelijkheden gebruiken - interesse tonen voor het mediagebruik van anderen - op zoek gaan naar nieuwe media-ervaringen.

Specifieke leerplandoelen

Concrete doelen

De leerlingen

- tonen respect voor elkaar en mogen 'zijn wie ze zijn'.
- krijgen een band met elkaar.
- durven delen wat in hun leeft/omgaat om daarna aan de slag te kunnen gaan.
- uiten persoonlijke gevoelens.
- worden individueel aangestuurd in hun zelfregulerend vermogen door bv. taken op te nemen die nog niet af zijn, de planning te bespreken, de aanpak te overlopen, enz.
- worden aangestuurd in hun zelfreflectievermogen door hierover in gesprek te gaan met de leerkracht, met een buddy, enz.
- worden geprikkeld naar actuele inhoud.
- krijgen inzicht in de planning van de dag.
- ...

Organisatie

Klasgesprek.
Individueel gesprek.
(Onderwijs)leergesprek.

Verantwoording (bollen & UDL & leerstrategieën)

Positief klasklimaat + welbevinden.
Werken aan verbondenheid.
Taalvaardigheid.
Zelfsturing.
Hoge status.
Sociale competentie.
Organisatie van de klaspraktijk in functie van toegankelijkheid.

Inhoud

Diversiteit
Het
werkt!

Dagroutines

in functie van brede basiszorg.

Verwelkomingsfase

Reflectiefase
(eventueel)

Instructiefase

Verwerkingsfase

Verwerkingsfase:
uitdagingen

Reflectie- en
afsluitingsfase

Diversiteit
Het
werkt!

INSTRUCTIE

DAGROUTINES

INSTRUCTIEFASE

- Alle leerlingen hebben nood aan een goede, effectieve instructie. Sommige leerlingen hebben in functie van hun leerproces meer instructie en oefening nodig om te kunnen aansluiten bij de klasgroep dan anderen. Het is echter wel zo dat alle leerlingen profiteren van een goede groepsinstructie. Een instructie kan bestaan uit basismateriaal, herhalingsoefening en verdiepingsoefening. Op basis van datgene wat de kinderen nodig hebben, moeten ze of dan niet deelnemen aan de instructie.
- Tijdens een (groep)s instructie is het van belang om (indien nodig) tijd te voorzien voor een geleide oefening. Tijdens het begeleiden oefenen worden enkele oefeningen exemplarisch stap voor stap door de leerkracht en alle kinderen samen gemaakt. Tijdens deze fase is het natuurlijk al mogelijk om bepaalde kinderen te laten overgaan naar de verwerkingfase.
- Na een groepsinstructie kan een groep leerlingen zelfstandig aan de slag en wordt er (indien nodig) voor bepaalde leerlingen een verlengde instructie voorzien.
- Tijdens de instructie-fase controleert de leerkracht of de leerlingen de stof begrijpen. Hij doet dit best aan de hand van controle van begrip-vragen. Door deze vragen wordt het snel voor de leerkracht duidelijk of de leerlingen toe zijn aan een volgende stap. Het is hierbij belangrijk dat de leerkracht nooit simpelweg vraagt of iedereen het begrepen heeft. Leerlingen zijn namelijk vaak geneigd hun eigen begrip te maskeren en te schamen (Dunning & Kruger, 1998). Wanneer leerlingen kunnen toelichten hoe ze bij hun (goede) antwoord komen, kan de leerkracht pas inschatten of de leerlingen het effectief begrepen hebben. Het vervelend laten vermoeden van hetgeen de kinderen doen om tot een prestatie te komen is daarbij belangrijk. <https://www.andewijkennis.nl/kennisbank/het-inzetten-van-directe-instructie>

WAAROVER GAAT HET?

Wanneer we het hebben over het geven van (directe) instructie maken we een onderscheid tussen verschillende soorten instructie. We spreken over:

- Instructie voor iedereen (eventueel met een begeleide oefening)
- Verlengde instructiefase na een eerste instructie.
- Instructie 'op niveau' voor kleine groepen van bij de start (= gedifferentieerde instructie)
- Instructiefase op maandag:
1ste graad: Nieuwe inhoud - of te werken op één dagdeel
2de graad: Nieuwe inhoud - of te werken op het einde van de dag
3de graad: Nieuwe inhoud - of te werken op het einde van de dag en de week
- Instructiefase op dinsdag - woensdag - donderdag - vrijdag:
1ste graad: Nieuwe inhoud - of te werken op één dagdeel
2de graad: Nieuwe inhoud - of te werken op het einde van de dag
3de graad: Nieuwe inhoud - of te werken op het einde van de dag en de week
Daarnaast: Verdere oefening van de instructiefase van o.a. maandag

Instructiefase 1ste 2de & 3de graad

Algemene leerplandoelen

IKid1	Basisvertrouwen ontwikkelen • 5-12j In vertrouwen nieuwe situaties tegemoet treden
IKid2	Een positief, realistisch zelfbeeld opbouwen • 5-12j Zich een genuanceerd beeld vormen van de eigen persoonlijke sterkte, mogelijkheden en kenmerken • 9-12j Reflecteren op eigen mogelijkheden en beperkingen en daaruit leren over zichzelf - over eigen mogelijkheden en beperkingen communiceren
IKvk2	Hoopvol geloven in en vertrouwen op de eigen leef-, leer- en ontwikkelkracht • 2.5-12j Zich bewust worden van de eigen kwetsbaarheid en daarmee kunnen omgaan - ontdekken dat eigenschappen en mogelijkheden niet vastliggen en hoe die ontwikkeld kunnen worden - binnen de beperkingen ook de mogelijkheden zien
IVoz3	Noden en uitdagingen detecteren en er mogelijkheden en innovatieve oplossingen voor bedenken • 2.5-12j Op verschillende manieren in contact komen met noden en uitdagingen en deze als dusdanig ervaren - onder begeleiding op zoek gaan naar innovatieve oplossingen

Specifieke leerplandoelen

Concrete doelen

Specifieke lesdoelen – afhankelijk van de inhoud.

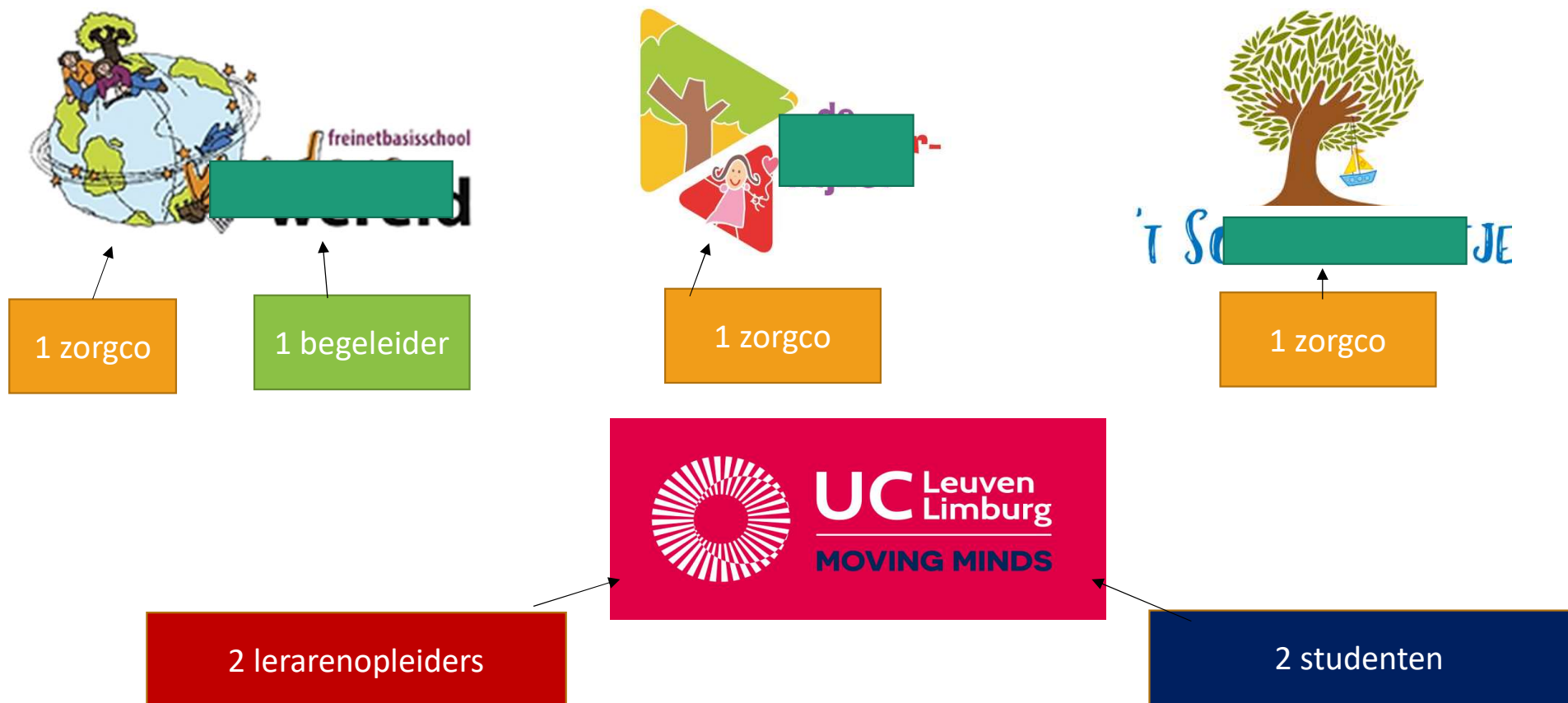
Organisatie

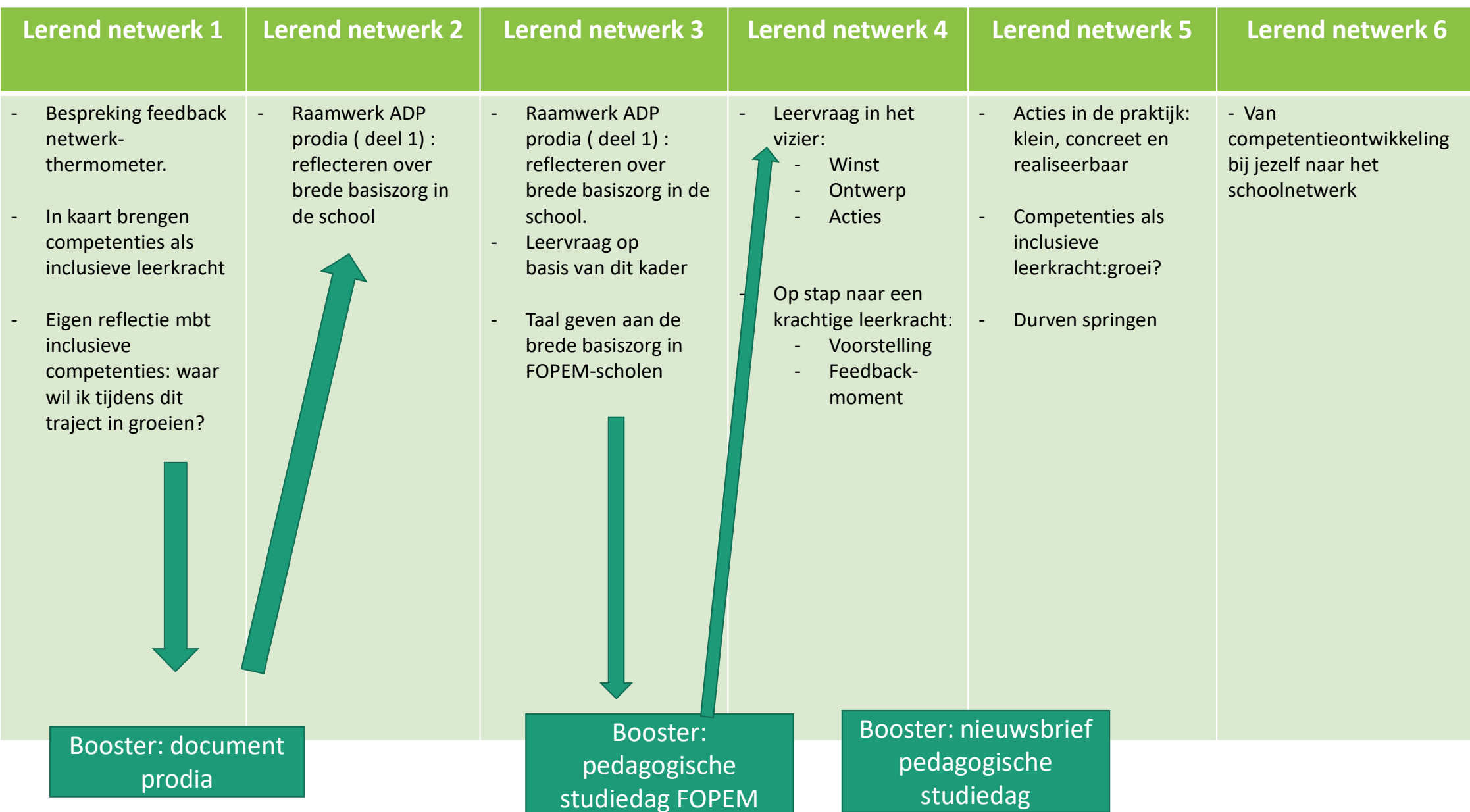
Verantwoording (bollen en UDL)

Stapsgewijs en gedifferentieerde instructie.
Verbindend samenwerken met andere betrokkenen in de klas.
Organisatie van de klaspraktijk in functie van toegankelijkheid

Inhoud

Lerend netwerk: coach Lindsey

Lerend netwerk 1: feedback netwerkthermometer

Potential

Feedback: De netwerkthermometer

Hoe warm is jouw school in de samenwerking rond inclusie & diversiteit?
Hoe kan je het kwik nog verder doen stijgen?

Coach: Lindsey Devlieghere
Pilotproject: diversiteit (net) werkt
Intake: terugkoppeling resultaten netwerkthermometer
School: [REDACTED]
Datum: 11 oktober [REDACTED]

ANALYSE PARAMETERS

Bekijk per parameter wat deze temperatuur betekent. Herken je jouw schoolnetwerk hierin? Wat kan je doen om jouw schoolnetwerk (nog) krachtiger te maken? Onder de toelichting bij de temperatuur vind je een aantal mogelijke acties die je inspiratie kunnen bieden. Vul deze zeker aan in functie van duurzaam werken. In stap 5 nemen we een parameter uit waar we nog extra op gaan inzetten.

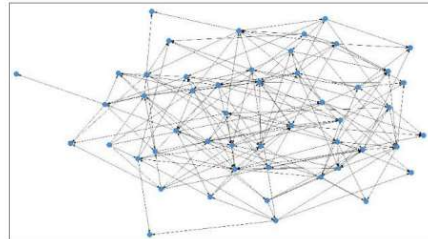
Parameter 1: Zijn er voldoende verbindingen en werken we dus regelmatig samen ivf inclusie & diversiteit?

Temperatuur 11 – 15°

Temperatuur [REDACTED]: 14°

In jouw schoolnetwerk zijn er voldoende verbindingen en wordt er dus vaak samengewerkt. Het netwerk van jouw school is vermoedelijk gelijkaardig aan de foto hieronder.

Wat betekent deze temperatuur?

REFLECTIEVRAGEN:

Herken je jouw schoolnetwerk hierin? Waarom wel/waarom niet?

Wat maakt dat deze verbindingen er zijn? Hoe hebben jullie deze bekomen?

Welke verbindingen zorgen ervoor dat er acties worden uitgewerkt ivf inclusie en diversiteit?

Welke verbindingen zorgen ervoor dat er effectief geleerd wordt?

Welke verbindingen hebben effectief geholpen om iets te veranderen?

Lerend netwerk 1: reflectie inclusieve competenties

Competenties voor inclusie	Deelcompetenties	Voorbeelden	Mijn sterktes en uitdagingen
1 Diversiteit (h)erkennen, waarderen en benutten	- Diversiteit (h)erkennen in de maatschappij en in het onderwijs - Diversiteit waarderen vanuit een groeigericht perspectief - Diversiteit benutten als een meerwaarde en kans om te leren	<i>Ik vind verschillen tussen leerlingen vanzelfsprekend in het onderwijs.</i> <i>Ik ben ervan overtuigd dat alle leerlingen kunnen blijven leren en ontwikkelen.</i> <i>Ik ben me ervan bewust dat labels en etiketten een negatieve invloed kunnen hebben op de leeransen van leerlingen.</i>	
2 Inzetten op positieve relaties in een veilig klasklimaat	- Inzetten op een positieve leerkracht – leerlingrelatie - Inzetten op positieve leerlingrelaties en sociale cohesie tussen leerlingen - Inzetten op de autonomie van elke leerling - Het competentiegevoel van elke leerling stimuleren	<i>Ik speel in op de sociale, emotionele, cognitieve, motorische en morele onderwijsbehoeften van alle leerlingen.</i> <i>Ik zorg ervoor dat alle leerlingen op een respectvolle manier met elkaar omgaan.</i> <i>Ik stel uitdagende, maar realistische verwachtingen ten aanzien van het leerproces, de zelfsturing en de prestaties van alle leerlingen.</i>	
3 Krachtige leerprocessen in een toegankelijke en flexibele leeromgeving ontwerpen en hanteren	- Een brede waaier van onderwijsmethoden en – benaderingen inzetten - Een toegankelijke en universele klaspraktijk ontwerpen - Flexibele en gedifferentieerde leerwegen voorzien - Begeleiden en evalueren van (individuele) leerprocessen - Coöperatief leren stimuleren	<i>Ik bied verschillende onderwijsmethoden, leermaterialen en hulpmiddelen aan die toegankelijk zijn voor elke leerling.</i> <i>Ik bied informatie aan op verschillende manieren.</i> <i>Ik hanteer verschillende werk- en groeperingsvormen in functie van het leren van elke leerling.</i> <i>Ik differentieer in het curriculum en hanteer het flexibel.</i> <i>Ik gebruik evaluatie en feedback als informatie om mijn onderwijsaanbod aan te passen aan wat leerlingen nodig hebben.</i>	
4 Samenwerken met diverse actoren	- Samenwerken als een meerwaarde beschouwen om inclusieve leeromgevingen te creëren - Een duurzame en gelijkwaardige samenwerking realiseren met alle betrokken actoren in de school en in een breed netwerk rondom de school - Communicatievaardigheden inzetten die de samenwerking bevorderen - Actief partner zijn voor ouders, leerlingen en collega's	<i>Ik werk op verschillende manieren samen met mijn collega's en wissel vaak ervaringen en ideeën met hen uit.</i> <i>Ik sta in goed contact met het CLB en andere externe partners (pedagogische begeleiding, therapeuten, revalidatiecentra,...).</i> <i>Ik geef en vraag constructief feedback aan leerlingen, ouders, collega's en andere partners.</i> <i>Ik vraag aan leerlingen, ouders en collega's welke ondersteuning zij nodig hebben.</i> <i>Ik betrek ouders actief bij de ondersteuning van hun kind.</i>	
5 Doelgericht werken aan de eigen professionalisering	- Vanuit een actief onderzoekende houding de eigen professionaliteit blijven ontwikkelen - De eigen professionele identiteit blijven ontwikkelen door samenwerking met diverse interne en externe partners	<i>Ik evalueer systematisch het effect van mijn manier van lesgeven.</i> <i>Ik reflecteer samen met anderen over mijn onderwijspraktijk.</i> <i>Ik sta ervoor open te blijven leren van collega's en andere professionals.</i>	

lerend netwerk 3: centrale leervraag

Wat betekent brede basiszorg en hoe we daar als team verbindend in samenwerken maw wat doet een krachtige leerkracht ifv brede basiszorg? Wat betekent dit voor het opleiden van leraren?

Lerend netwerk 3: brede basiszorg & verhoogde zorg

Zorgcontinuüm fase 0 en fase 1 vallen samen:

Brede basiszorg én ReDiCoDi voor àlle leerlingen (UDL).

Bv Aanbod stille werkplek (koptelefoon) is voor ons geen extra maatregel maar standaard aanwezig.

Lerend netwerk : wat gebeurt er in een krachtige leeromgeving?

Positief - veilig - rijk	Betekenisvolle contexten	Interacties
Rijk aanbod Met vallen en opstaan Spreekkansen Welbevinden Groepsvorming Interesse in de leefwereld Herstelgericht werken Verbinden Betrokkenheid Werken aan EF	Authentieke contexten Spelenderwijs Dagelijkse leven Bewegend leren Brede school (sport, cultuur, crea,...) Doen! Beleven Autonomie Zone van de naaste ontwikkeling	Verbindend communiceren Positieve bekrachtiging Luisteren Verschillende gespreksvormen Praten met vrienden Samenvatten Coöperatieve werkvormen Empathie Authentiek

Booster 1: pedagogische studiedag

[Start](#) [Nascholingaanbod](#) [Schrijf je in!](#) [Begeleiding op maat](#) [Bibliotheek](#)

Zoeken...

Gemeenschappelijke studiedag: brede basiszorg

Basiszorg is in het zorgcontinuüm het grootste en belangrijkste niveau: een rijke context creëren in de klas waardoor alle kinderen floreren, zich veilig voelen en het beste van zichzelf kunnen geven. Heel mooi en waardevol op papier maar in de praktijk is het niet altijd even gemakkelijk. We bieden een gemeenschappelijke pedagogische studiedag aan waarbij het **voltagende schoolteam** aan de slag gaat rond de brede basiszorg. Op die manier hopen we scholen te versterken in het omgaan met diversiteit.

14 februari

Kies je studiedag

Klik op de knop met de
juiste datum

15 februari

Voor wie wil: extra achtergrondinfo

Geïntegreerde leerlingbegeleiding *Elke Struyf - Universiteit Antwerpen*

- Boek: Samen sterk in geïntegreerde leerlingenbegeleiding
- [Toolbox](#) geïntegreerde leerlingenbegeleiding

Universal Design for Learning *Artevelde Hogeschool*

- [Website](#) UDL
- [Website](#) Potential: hoe pas ik UDL toe?
- [Brochure](#): universeel ontwerp in de klas en op school: op stap naar redelijke aanpassingen.
- [Filmpje](#): UDL at a Glance
- Boek: UDL: Universal Design for Learning in de praktijk. Lessen ontwerpen voor iedereen.
- Boek: All-in: inclusief lesgeven met UDL
- [Podcast](#): UDL

Herstelgericht werken *Ligand*

- [Website](#) Ligand
- Boek: samen wijs! Herstelgericht werken op school.
- [TedTalk](#): Empathy - The heart of difficult conversations
- [Website](#) Potential: Herstelgericht werken

Booster 2: nieuwsbrief brede basiszorg

Deze site is ontworpen met de WIX.com website builder. Maak je eigen site vandaag nog. [Nu beginnen](#)

Start Nascholingsaanbod Schrijf je in! Begeleiding op maat **Bibliotheek** Zoeken...

SCHOOLJAAR 2021-2022	
NB 1 - Code groen	Nieuwsbrief lezen
NB 2 - Dag van de leerkracht	Nieuwsbrief lezen
NB 3 - Loslaten	Nieuwsbrief lezen
NB 4 - Donker	Nieuwsbrief lezen
NB 5 - Blijven dromen	Nieuwsbrief lezen
NB 6 - Zingevind	Nieuwsbrief lezen
EXTRA - Pedagogische studiedag 'Brede basiszorg'	Nieuwsbrief lezen
NB 8 - Vertraging	Nieuwsbrief lezen

Booster 3: pedagogische studiedag (deel 2)

Atelierhouders

Ateliers	
<i>Lut Weyers, Cocomo</i>	<i>Growth Mindset</i>
<i>Lowie Verdonck, FOPEM</i>	<i>Coöperatieve werkvormen</i>
<i>Team 't Speelscholeke, FOPEM</i>	<i>IVP/Feuerstein</i>
<i>Lindsey Devlieghere, FOPEM</i>	<i>Executieve functies</i>
<i>Vincent Vandevyvere, FOPEM</i>	<i>Pedagogie van het worden</i>
<i>Gert Muylle en Dave Brunet, Howest</i>	<i>Vital Schools, bewegend leren</i>
<i>Veerle Lisabeth</i>	<i>Nieuwe autoriteit</i>
<i>Hanneke Craemers, Impetus Academy</i>	<i>Motivatieleer, ABC</i>
<i>Carina Thomis</i>	<i>Verbindende communicatie</i>
<i>Lucas Hermans</i>	<i>Differentiëren (Eureka)</i>

Lerend netwerk 4 en 5: acties

Voorbeeld Acties in de praktijk

•Wat heb je precies gedaan? Welke eerste stap in de richting van je doel heb je juist gezet?

We koppelden terug tijdens de teamvergadering over het pilootproject. De laatste teamvergadering hebben we onze acties met het team gedeeld, we willen als school nog meer inzetten op brede basiszorg/verhoogde zorg. Dit voorstel werd door de collega's heel positief onthaald.

Onze actie is om een **databank** te ontwikkelen met REDICODIS-maatregelen dat je kan raadplegen als je voelt dat je bijvoorbeeld als begeleider ergens tegenaan loopt.

De sterkte hierin is dat zorg op die manier gedecentraliseerd kan worden, nu wordt er telkens naar zorgcoördinator gekeken. Met de materialendatabank willen we leerkrachten aanzetten om het hef in eigen handen te nemen. Ook als er een interim is /beginnend leerkracht kan je informatie opzoeken in de materialendatabank.

We zullen dit aanpakken door met het volledige team te kijken naar diversiteit.

•Wat doe ik als begeleider?

•Hospiteren bij andere begeleiders: hoe pakken zij het aan? Wat neem ik mee naar mijn eigen klaspraktijk

•...

•Gefundeerd en daadkrachtig verder werken aan diversiteit bij ons op school.

Samenwerken met diverse actoren: ouders, externe begeleiders, instanties, ... → meer ruimte gekomen om vanuit die brillen te kijken. Ik vind het belangrijk dat het niet alleen mijn eigen bril is, maar ook van de ouders en externen en het kind. Dat is een die vroeger vaak werd vergeten en dat is nu wel duidelijk geworden tijdens de sessies. Je hebt verschillende brillen om naar het kind te kijken.

Voorbeeld Eerste actie

•Wat heb je precies gedaan? Welke eerste stap in de richting van je doel heb je juist gezet?

We zijn bezig met het uitschrijven van de **praktijklijn** voor volgend academiejaar en nemen de curriculumontwikkeling van het jaar daarop ook mee in ons achterhoofd. Vanuit de gedachte dat 'elke leerkracht een zorgleerkracht is' (dit is ook in het lerend netwerk vaak aan bod gekomen) willen we daar in de praktijk van in het begin meer op inzetten. Het gaat om een houding, een attitude die we graag bij studenten zouden willen zien van in het begin.

We hadden een zin met een focus voor elk jaar nl. Ik geef les (1 BaLO) aan kinderen (2 BaLO) in een school (3 BaLO). We willen de zin wel houden maar overkoepelend over de drie jaren zodat er ook al meer expliciete aandacht komt voor 'aan kinderen' in 1 BaLO (we willen er ook nog 'in een samenleving' bij opnemen maar dat is voor dit project niet echt van toepassing).

Lerend netwerk 6: van competentieontwikkeling → schoolnetwerk

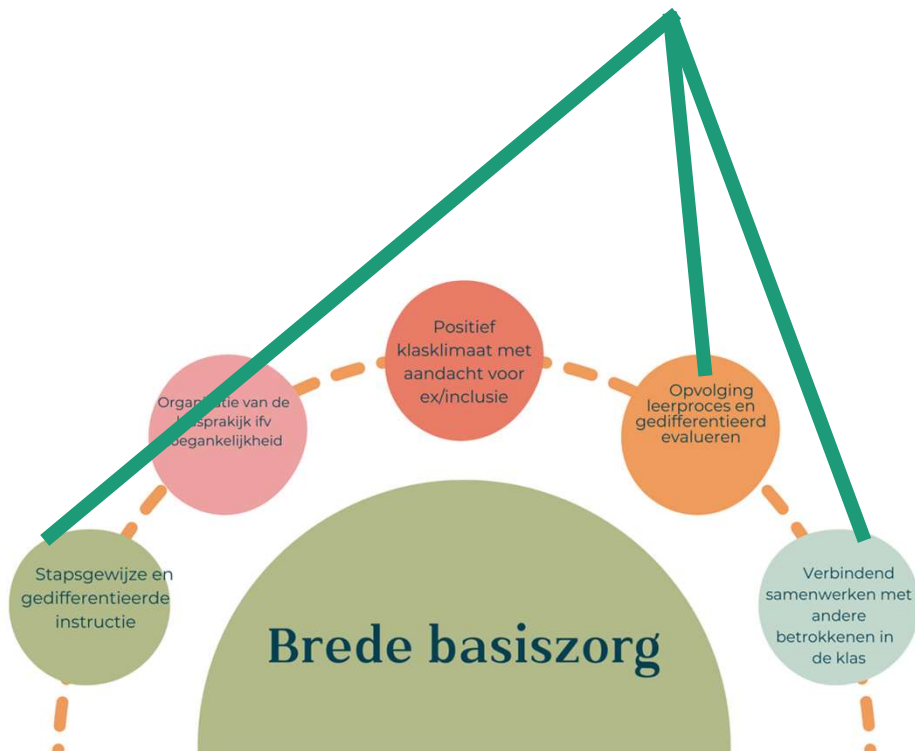

- **Verankeren in school: uitwisselmoment**
 - Teamvergadering
 - Pedagogische studiedag
 - Leergemeenschap zorgcoördinatoren
 - ...
- **Voorbereiding:** samen met coördinator/zorgco/collega/
 - Doel: Wat willen wij met het uitwisselmoment bereiken?
 - Opbouw
 - Werkvormen
 - rolverdeling
 - Wanneer zullen we op het einde tevreden zijn?
- **Einde uitwisselmoment**
 - Wat is de winst? Wat is het meest waardevolle dat je eruit haalde?
 - Welke stap willen jullie nu zetten in de praktijk?
 - Wie of wat kan ons daarbij helpen/ondersteunen

Lerend netwerk 7 & 8 & 9 &....

Leervraag pilootproject

- Algemene leervraag: Wat doet een krachtige leerkracht in de brede basiszorg/verhoogde zorg in de klas?
- Specifieke leervraag dididactiek: **Welke digitale tools kan een leerkracht inzetten om te differentiëren in de brede basiszorg/verhoogde zorg?**

Coach Lindsey :

Lerend netwerk:

Link naar kader brede basiszorg	Focus: Stapsgewijze en gedifferentieerde instructie Startpunt is bol stapsgewijze en gedifferentieerde instructie maar staat in verbinding met andere bollen. "Hoe maak je een (toekomstige) leerkracht digitaal geletterd ifv de brede basiszorg?" Verbindend samenwerken – Hoe zorgen we dat alle leerkrachten mee zijn in dit verhaal
Wat is de rol van de leerkracht?	Inspelen op de leefwereld (van kinderen) Gedifferentieerd werken in de klas Overzicht behouden in de leerprocessen Hoe zorgen we dat de doelmatigheidsbeleving van leerkrachten verhoogt – gezien de grote differentiatie tussen leerkrachten omtrent digitale geletterdheid
Kracht	Dididactiek komt te weinig aan bod binnen de opleiding Ontdekken van voor en nadelen en hoe ga je om met de nadelen Lesvoorbereiding aandacht voor apps
Concepten	Ervaringsgerichte visie – welbevinden en betrokkenheid UDL Goede linken tussen theorie en praktijk, bewuste kaders die uit de lerarenopleiding
Materialisatie	28/2uitwisseling Studenten maken een verslag van het moment met schoolmakers – een soort van kennisclip. Implementatie in de school ook laten zien en de ervaringen van de kinderen capteren.

Wetenschappelijke opvolging

Doel

- **Inzichten vanuit het onderzoek implementeren** in de verschillende versterkingstrajecten
- Opvolgen trajecten ifv de **kwaliteitsbewaking**

Onderzoeksmatig

- **Algemeen:** Opvolgen lerende netwerken als manier van werken/leren
- **Analyse** op een aantal ijkpunten in het traject
 - ✓ **Globale analyse van de intakes:** opvolgen van de leervragen en de output van de netwerkthermometer.
 - ✓ **Verdiepende analyse intakes, trajecten, interviews** obv verslagen/opnames/gesprekken coaches

Focus op twee grote delen:

- **Samenwerking/netwerk in kaart brengen:** Obv 4 parameters (een sterk netwerk kent vele verbindingen, is niet gecentraliseerd, is een divers netwerk qua kennis & ervaring en werkt doelgericht)
- **Brede basiszorg:** Eerste werkjaar obv Algemeen Diagnostisch Protocol (ADP), Prodia; werkjaar twee eigen “bollenkader voor brede basiszorg”.

Coach-bijeenkomsten:

momenten waarop proces samen met de coaches besproken, geanalyseerd worden en we samen nadenken over bijsturing

Potential

De netwerkthermometer

Hoe warm is jouw school in de samenwerking rond inclusie & diversiteit?

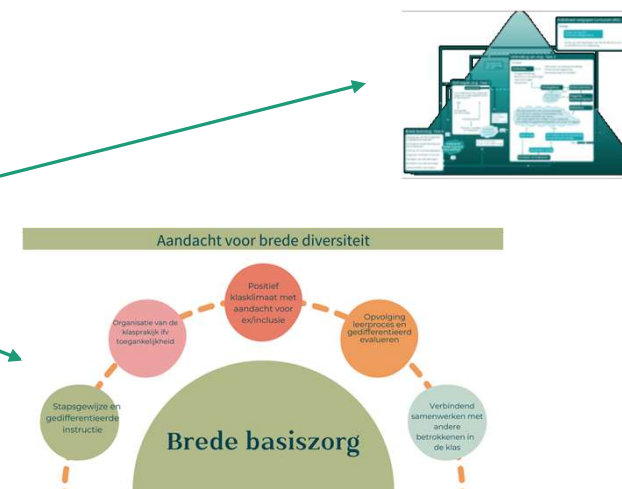
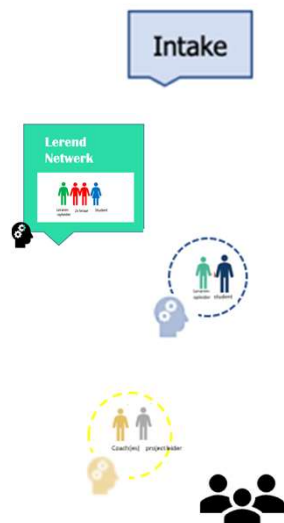
Hoe kan je het kwik nog verder doen stijgen?

STAP 1: VUL ONDERSTAANDE STELLINGEN IN.

Parameter 1: Zijn er voldoende verbindingen en werken we dus regelmatig samen rond inclusie & diversiteit?

Duid aan wat past bij jouw schoolnetwerk.

1. Binnen het schoolnetwerk werken we samen rond inclusie en diversiteit, met expliciete aandacht voor het verstevigen van de samenwerking tussen leerkrachten zodat zij leren van elkaar.
 - ☐ A. nooit
 - ☐ B. éénmalig
 - ☐ C. meerdere keren
 - ☐ D. frequent
2. Binnen het schoolnetwerk bespreken we hoe we samen kunnen komen aan de diverse onderwijsbehoeften van alle leerlingen.
 - ☐ A. nooit
 - ☐ B. éénmalig
 - ☐ C. meerdere keren
 - ☐ D. frequent

Een aantal bevindingen:

SAMENWERKEN / NETWERK

VERBINDINGEN

Quattro afhankelijk
Belang gelijkwaardigheid en betrokkenheid

NIET-GECENTRALISEERD:

Compenserende reflex
Gedeelde verantwoordelijkheid?

DIVERS:

Boundary crossing

Kruisbestuiving opleiding en werkveld

Expertise discours

(Opletten lerarenopleiding!)

Inspirerende praktijken

(werkveld ziet soms eigen gouden sleutels niet)

Lerende houding en netwerkgedachte
onvoldoende aanwezig in de opleidingen (samen nadenken en leren met en van elkaar)

DOELGERICHT:

Bewust leren met effect:

Vertrekken vanuit leervraag
Bestaande acties zichtbaar maken

Doelgericht acties opzetten binnen een ondersteunend school/hogeschoolnetwerk
"verbindend samenwerken"
Reflectie op actie

Van intuïtief handelen naar professioneel handelen:

Grote aandacht naar klaspraktijk in beeld, waakzaam zijn dat men hier niet blijft hangen. De vraag stellen naar 'wat gaat hier nu schuil achter' en 'wat staat ons te doen': actiegerichtheid op verschillende lagen

Lerarenopleiding focus brengen:

Versterken professionele kijk (leren zichtbaar maken en aannames blootleggen)
Professionele dialoog faciliteren

BREDE BASISZORG

KADER BREDE BASISZORG

- Diverse invulling van wat brede basiszorg is:
nood aan gemeenschappelijke taal/kader om BB zichtbaar te maken (wat is al aanwezig & waar concrete acties ontwikkelen om BB te versterken?)
= "bollenkader" voor meer FOCUS en DOELGERICHTHEID.

DIVERSITEIT VERSUS ONDERWIJSKwaliteit

- Leerlijnen ??

als fundament voor krachtige onderwijsruimte voor leerling en leerkracht binnen een inclusieve context

- Brede kijk op diversiteit

Grote ervaring dat het vaak een bepaalde categorie van diversiteit is die er uit springt, makkelijk die aandacht voor culturele diversiteit maar het repertoire naar Iln met specifieke noden is niet bij elke docent even sterk aanwezig, vaak sterk binair taalgebruik, wat ook doorgegeven wordt aan de studenten. >> INZETTEN OP PROFESSIONELE KIJK EN DIALOOG BIJ STUDENTEN

- Kansgericht kijken naar diversiteit (ipv probleemgericht)

Omgaan met diversiteit is onderdeel van de basispedagogiek en versterkt de onderwijskwaliteit; Brede basiszorg gaat niet over het wegwerken van verschillen, maar wel over het omgaan en werken met verschillen tussen leerlingen. Dat is een misvatting die bij studenten, het werkveld, opleidingen nog sterk leeft.

ER MOET VISIE EN GEDEELDE
TAAL ZIJN ROND BREDE
BASISZORG

ZOVEEL FRAGMENTATIE MAAKT
HET MOEILIJK OM IN TE HAKEN

ER MOET INGEZET WORDEN OP
SAMENWERKINGSVAARDIGHEID
IFV (INTER)PROFESSIONELE
DIALOOG & BEWUST LEREN
MET EFFECT

DURVEN VERTRAGING OM
DIEPGANG EN EIGENAARSCHAP TE
BRENGEN

- Uitnodiging inzichten en zoekende potten vullen

inzichten: voor de eigen praktijk, ...

zoekende: waar moeten we nog naar op zoek, ...

Bedankt !

